

גוט שבת Gut Sábész

19. évfolyam 39. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 20:26 • ר' סיון תשע"ז • 2017. 6. 30. • פרשת חקת • Szombat kimenetele: 21:47

A legrégebbi és a legújabb zsinagóga is kinyitott a Zsinagógák éjszakáján

Idén harmadik alkalommal szervezte meg az EMIH a *Nyitott Zsinagógák Éjszakája* című programot a *Múzeumok Éjszakája* keretében. Szombat este fél 11-kor vette kezdetét a program, mégpedig közösségi hávdálálval, ezt követően három busz startolt el azzal a szerencsés százötven emberrel, akiknek a leggyorsabban sikerült regisztrálni a buszos túrákra. Ugyanis olyan sokan jelentkeztek, hogy még négy buszt meg tudtak volna tölteni már csak az előzetes érdeklődők is.

Akik a buszos túrákkal jártak körbe a zsinagógákat, azokat Köves Slomó rabbi, Lefkovits Péter és Nógrádi Bálint kalauzolta, míg az önállóan érkezőket a helyszíneken Oberlander Báruch és Glitzenstein Sámuel rabbik, valamint a közösség tag-

jai várták, továbbá sütemények és frissítők.

A program keretében Budapest három legrégebbi zsinagógájában: a középkori Táncsics Mihály utcaiban, az 1820-ban épült óbudaiban és az 1886-ban épült Vasvári Pál utcaiban, valamint a legfiatalabban: a 2005-ben felavatott Károly körúti Keren Orban lehetett megismerkedni a közösségek történetével, a zsidó vallással, szokásokkal és egyben a magyar zsidó történelem egy-egy szeletével. Vidéken pedig két, szintűgy hosszú múltra tekintő zsinagógát látogathattak az érdeklődők: az 1795-ben épült mádit Frank Mariann elbeszélésében, az 1852-ben felavatott keszthelyit pedig Rejtő Gábor kalauzolásában ismerhették meg.

A Táncsics Mihály utcai imaházban a középkori zsidó sze-

mélyek, mint Mandel Jakab és Szerencsés Imre mellett leginkább a 13. századi budai mikve és az ehhez kapcsolódó rituális tisztasági előírások érdekelték a közönséget, de a frissítők kapcsán szó esett a zsidó gasztronómiáról és különösképpen a flódni különböző elkészítési módjairól, meg természetesen arról is, hogy mely ételek, alapanyagok számítanak kósernek.

A többi zsinagógában, mint aktívan működő imahelyeken elsősorban az imádkozáshoz használt tárgyaké, a *táliszé*, a *tfliné* volt a főszerep, de komoly érdeklődés övezte magát a Tórárt és annak díseit is, vagy hogy miért világít mindig a *nér támid*.

Hajnali kettőig, míg a program végetért, mintegy hatszáz ember látogatott el az EMIH által biztosított helyszínekre.

Újra zsidó napok Mádon

Másodikkal rendezik meg a Mádi Zsidó Napok című rendezvényt. Színes kulturális programokkal, közös szombatfogatással, gasztróélmény-nyel és kalandokkal várják az érdeklődőket. Szombat este felép a Budapest Klezmer Band alapítója: Fegya.

Időpont: június 30–július 2.

Helyszín:

Csodarabbi fogadó, Mád

Jelentkezés: posta@zsido.com

Regisztrálj a Judaizmus Gyorstalpalóra!

Szeretnél jobban megismerkedni a zsidó hagyományokkal és átfogó képet kapni a zsidó történelemről, vallásról? Két hét alatt elsajátítanád a héber olvasás alapjait? Bekapcsolódnál a zsidó közösségi élet vérkeringésébe? A ZSTSZ – Judaizmus Gyorstalpaló nyári szemeszterén a helyed!

IDŐPONTVÁLTOZÁS:

2017. aug. 20–szept. 1.

Jelentkezés: posta@zsido.com,

268-01-83

Közösségi hetek

A közösségi hetek elnevezésű rendezvényt sorozat keretében ismét elhagyott zsinagógákban koncerteztek a Fesztiválzenekar művészei. A helyszínek között Várpalota és Pannonhalma is szerepelt.

A nagy sikerrel futó sorozat a BFZ és az EMIH közös kezdeményezése.

Vendégek a Vasvári Pál utcai zsinagógában

Hetiszakasz

Áron halála

Szakaszunk – *Chukat* (4Mózes 19:1–22:1.) – a Vörös Tehen misztériumával kezdődik, majd a Pörlekedés Vizénél történetafférral, és annak következményeivel folytatódik. Megkerülük Edom földjét, miután királya megtagadja a kért átmenet engedélyt, és meghal

Áron Hor hegyén. Későbbi vándorlásaik során mérgekeskigyók marják meg a népet, és Mózes parancsot kap, hogy – ellensúlyozásul – rézkígyót csináljon, s aki ránéz, meggyógyul. A szakasz az emorita Szychon ellen viselt győzelmes háborúval fejeződik be.

Zsidó híradó

II. Erzsébet a Brit Birodalmi Érmek adományozta a rebbecenek

A brit királynő az „Északnyugat-London zsidó közösségének elesett és idősebb tagjaiért végzett munkájáért” tünette ki Ruchie (Rachel) Ehrentreu rebbecent.

a londoni ortodox bét din nagy tekintélyű egykori vezetője, Chanoch Ehrentreu másképp gondolja: „Vé-

leményem szerint a feleségemnek bárónői vagy grófnői címet kellett volna adományozni” – mondta.

Ruchie Ehrentreu az elmúlt 32 évben minden vasárnap a hampsteadi Royal Free kórház zsidó és nemzsidó betegeit látogatta és segítette. Ezen kívül ő szervezte meg a „Neshea” csoport találkozóit a londoni Golders Green negyedben, ahol holokauszt-túlélők, illetve idősebb és mozgáskorlátozott emberek élhetnek társadalmi életet és hallgathattak érdekes előadásokat.

A rebbecen elmondta, hogy nem is gondolta volna, hogy jelölik a kitüntetésre, hiszen „csak azt teszem, amit egyébként is szeretek”. Férje,

Egyéb megbízásai mellett az Ehrentreu házaspár egy közösséget is vezet a londoni Hendon városnegyedben, a Shirehall Parkban. A Beit Hamedrash Beit Yisrael zsinagóga élén 1985 óta áll a rabbi és felesége. A közösség így gratulált a rebbecenek: „Még sok éven keresztül folytassa nagyszerű munkáját, és szeretnénk, ha továbbra is inspirálná közösségünket a jótékonyaságon és Isten nevének megszentelésén keresztül, a megszokott kedvességgel és őszinte melegséggel.”

A Tóra törvénye

Eheti szakaszunkban a Tóra legkülönösebb, és talán a legerőtelenebb parancsolatáról, a *párá áduráról*, azaz a vörös tehén micvájáról tanulunk.

A micva jelentősége röviden az, hogy mikor valaki, egy, a Tóra által felsorolt módon spirituális, azaz „halotti tisztátalanságot” szerez, akkor a *tuma*, a tisztátalanság állapotába kerül. Ezt követően egészen addig nem vehet részt a fontosabb közéleti dolgokban, míg a kohénok meg nem tisztítják a vörös tehén elégetéséből nyert hamvak segítségével.

A parancsolatot a Tóra a következőképpen mutatja be: „ez a Tóra törvénye”. Ezzel a kijelentéssel mintha azt akarná mondani: ez a Tóra lényege.

A Tórában egy sor olyan, a mindennapi életet és az emberember közötti kapcsolatot szabályozó törvény van, melynek fontosságát vallástól, néptől és kortól függetlenül egységesen elismerik a világon.

Miért nem azokat tekinti a Tóra „a Tóra törvényének”? Miért egy ilyen különöskorlattal azonosítja saját lényegét?

A vörös tehén micvája csak számunkra érthetetlen. Isten

okkal rendelte el, hogy betartsuk, csak magasztos forrása miatt képtelenek vagyunk értelmét emberi ésszel felfogni. Egyszerűen azért, mert túlmutat azon.

A Tórát azért kaptuk meg Istentől a Szináj-hegyen, hogy mindig legyen valami a „kezünkben” amin keresztül kapcsolatot kezdeményezhetünk vele. Ám ha a Tórának egy olyan parancsolatát tartjuk be, amit saját értelmünkkel is képesek vagyunk megérteni, mindig fennáll a veszély, hogy igazából csak saját erkölcsi meggyőződésünknek akarunk valami elismerést kérni. Ekkor nem, hogy nem közeledünk Istenhez, de távolodunk tőle, mert csak egónk kiszolgálása érdekében hivatkozunk a Tórára.

Ám ha valami olyat teszünk meg, amit nem értünk, de tudjuk, hogy Istennek fontos, hogy megtegyük, akkor biztos közelebb kerülünk hozzá. És ha így teszünk, biztos, hogy sikerül elmélyíteni a hitünkhöz, és Istenhez való kapcsolódásunkat is.

Kovács Kristóf
rabbinövendék cikke

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8:00: Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 20:30: Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban)

Péntek: 19:30: *Minchá* délutáni ima, *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8:45: Hetiszakasz-tanulás,

9:15: Reggeli ima, majd *Kidus*;

20:15: Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Vasárnap és állami munkaszüneti napok: 10:00: Reggeli ima

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6:30: Reggeli ima

Péntek: 19:00: Tanulás, 19:30: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15: Hetiszakasz a kabbala tükrében

10:00: Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbevel történt

Hogyan mentett meg a Rebbe egy lányt a rossz házasságtól?

Leah Rivka Arkushnak hívnak. Angliából származom, Stamford Hill-en töltöttem a gyerekkoromat Bár szüleim nem voltak vallásosak, hosszas unszolás után sikerült elérnem, hogy Chábád iskolába írassanak be tanulni. Iskolás éveim alatt édesapám súlyos autóbalesetet szenvedett. Elhúzódó rehabilitációja idején édesanyám volt az egyetlen pénzesztáros a családban. Ez mindannyiunknak rengeteg küzdelmet okozott.

Egyszer az iskolaigazgató, D. Sufrin rabbi a Rebbe irodájából kapott hívást. Felőlem érdeklődtek. Honnan tudta egyáltalán a Rebbe, hogy nehézségekkel küzdünk, hogy bajban vagyunk? Ötletem sincs. „Győződjön meg róla, hogy van ételük, és mindenük, ami kell.” – ezt kérték Sufrin rabbitól, amikor kapcsolatba léptek velem.

Mivel hazatérése után édesapám még mindig nem tudott teljes állást vállalni, a Chábád mozgalom alkalmazta őt. Ekkortájt a szüleim úgy vélték, hogy jobb lenne, ha iskolát váltanék.

Amikor a Rebbe is értesült a távozásomról, üzent Sufrin rabbinak: „*Maradnia kell. Mindent tegyen meg, ami szükséges, de abban az iskolában akarom látni. Nem szeretném, ha távozna.*” Ettől a pillanattól kezdve az iskola gondoskodott rólam. Mivel a szüleim nem vezettek kóser háztartást, megszervezték, hogy a Shagalov- és a Sufrin családnál étkezek. Anyám nem örült neki, mert ekkor még csak tizenkét éves voltam, de azért végül belement. Ez egészen az általános iskola végéig tartott. Az azt követő három évben szemináriumban folytattam a tanulmányaim. Csak később tudtam meg, hogy a Rebbe személyesen fizette a tanítással

kapcsolatban felmerülő költségeket! A csekkek, amiket rendszeresen küldött, sosem valami Chábád szervezet címéről jöttek, hanem személyesen tőle, csak a neve szerepelt rajtuk. Nem is akarták beváltani őket [az iskolában], de meg kellett

Mrs. Leah Arkush 1974 óta volt a Rebbe küldöttje az angliai Biringhamben. Az interjút Brooklynban adta, 2014 áprilisában.

tenniük. Mindig figyelemmel kísérték a tanulmányaimat és áldását küldte nekem.

Amikor végeztem, tanári állást kaptam az egyik lubavicsi iskolában és lehetőséget arra, hogy New Yorkba utazzak személyesen is találkozni a Rebbevel. A Rebbe az asztala mögött ült, azon meg egy halom levél. Rám nézett, majd a következő pillanatban gondolkodás nélkül húzta ki a levelem az óriási kupac közepéből. Azt mondta: „*Olvastam a leveled, de nem írtál le mindent, amit manapság csinálsz.*” Majd elkezdte sorolni azt a sok dolgot, amikkel akkoriban foglalkoztam. Tanítói tevékenységemet, valamint azokat a csoportjaimat, klubokat és táborokat, amikben akkoriban aktív voltam. Ezekről tényleg nem írtam neki. Majd így folytatta: „*Sok dolgot csinálsz. És nem csak sokat, de minőséget, mert minden, amit tanítasz a gyerekeknek, minőséget képvisel. Ez jó, ez fontos.*”

Mikor visszamentem Angliába, többen is elkezdtek unszoló-

ni, hogy lassan ideje lenne megházasodni, de én még nem éreztem magam készen rá. Ennek ellenére összehoztak egy fiúval, akivel randevúzni kezdtünk. Én is és a fiú is írtunk egy levelet a Rebbe-nek, hogy megtudjuk mit gondol a dologról.

azt mondta: „*Igen.*” Időbe telt, hogy megeméssem a hallottakat. De a Rebbe így folytatta: „*A másik, amit szerettem volna mondani neked, hogy még ne foglalkozz párkereséssel. Egyelőre csak gondolkodj rajta, fogasd a fejedben, és Isten segítségével a megfelelő időben találkozni fogsz a hozzád illő fiúval, akivel aztán összeházasodhassatok. De emiatt most még ne aggodj.*” Megköszöntem a tanácsait, majd letettük a telefont. Ma már tudom, mennyire kivételes volt az a személyes figyelem, törődés, amiben a Rebbe részesített. Csak egy szegény lány voltam egy vallástalan családból, de ő figyelt rá, hogy az életem mindig a megfelelő irányba haladjon tovább. Személyesen járt közben értem. Örökké hálás leszek neki ezért a törődésért.

Leah Arkush

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján. Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el: www.youtube.com/alubavicsirebbe

Napi bölcsesség

A világ minden percben újra teremtődik

Ne vegyük annyira komolyan a világot és annak sötéttségét – nem olyan valóságos, mint amilyennek látszik. Az egész csupán teremtmény és minden percben az abszolút semmiből teremtetik újra. Az egyetlen, ami igazán valóságos rajta, az a meglétének az értelme: az, hogy nekünk meg kell tisztítani.

Tzvi Freeman a lubavicsi Rebbe tanításai alapján

A Rebbe titkára, Leibel Groner rabbi továbbította a Rebbe válaszat. A fiú egy „igen” választ kapott, én meg egy „nemet”. Azok, akik nagyjából be voltak avatva a dologba, mondták, hogy valamit biztos félreérthettem, s azt tanácsolták, hogy hívjam fel a Rebbe irodáját és tisztázzam a félreértést. Így is tettem. Groner rabbi vette fel a kagylót, így neki kezdtem el ecsetelni a kérdésem. Ám Groner rabbi mondandóm közepén félbe szakított, s azt mondta: „*Várj, tartsd egy pillanatra!*” Majd egy másik férfi hangja szólalt meg a telefonban: „*A fiúnak igent mondtam, mert úgy gondolom, hogy a te személyiséged megfelelő számára, s valaki hasonlót kellene keresnie. Neked nemet mondtam, mert úgy gondolom, hogy hozzád nem ő való.*” Erre megkérdeztem: „*Kivel beszélek?*” A telefon másik végén a hang azt felelte: „*Schneerson rabbival.*” Visszakérdeztem: „*A Rebbevel?*” Egy pár másodperc örökkévalóságának tűnő csendjét követően

Kóser konyha

Datolyakrémes szombati kalács

párve

7 pohár teljes kiőrlésű liszt

3 kk. só

1 kocka friss élesztő

1 tojás

1 ek. cukor

Fél doboz (225 gramm)

datolyakrém

2 pohár langyos víz

Fél pohár olaj

100 gramm durvára vágott dió (elhagyható)

A tetejére: felvert tojás,

szezámag,

vagy mák a szóráshoz

Az élesztőt egy pohár vízben elmorzsoljuk, hozzáadjuk a cukrot és néhány percig állni hagyjuk. A lisztet tálba szitáljuk, hozzáadjuk a többi hozzávalót, végül az élesztős keveréket, és az egészet egynemű, rugalmas tésztává gyúrjuk. Meleg helyen, letakarva mintegy egy órán át kelesztjük, majd hat közepes méretű barcheszt formálunk belőle. Ezeket sütőpapírral bélelt sütőlapra tesszük, tetejüket tojással megkenjük, szezámaggal, vagy mákkal megszórjuk, és további fél óra kelesztés után, 180 fokban 30-35 perc alatt készre sütjük.

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Kedves Rabbi!

Névválasztás előtt állok és több kérdés is felmerült bennem. Mivel héber eredetű az anyakönyvezett nevem (Judít), úgy gondoltam, ennek eredetijét (Jehudit) választanám zsidó névnek is, de szeretnék mellé egy másikat is, ami nagyon tetszik nekem. Kérem segítségét, mi a háláchikus álláspont erről.

Üdvözlettel:
Judít

Kedves Judit!

Zsidó szokás szerint egy gyermek a születése után a közösség előtt kapja meg a héber nevét: a lányok Tóraolvasáskor (Sámuel imája – Zsidó imakönyv 232. oldal), a fiúk körülmetéléskor (uo. 107. oldal), amikor belépnek Ábrahám szövetségébe. [Ennek alapja a Tórában található: Ábrahám ősapánk is körülmetélésekor kapta meg az Ábrahám nevet (IMózes 17:4-5., 10.; Máté Mose 7:4:18.)]. A névválasztás a szülőkre van bízva (lásd IMózes 16:11., 15.), de vannak bizonyos szokások, amiket érdemes figyelembe venni a névadáskor.

A név érvényessége

Ez a nagy nyilvánosság fontos eleme a névadásnak, ezért is vannak, akik megvárják a szombatot a kislányok névadásával (lásd Minchát Fichák responsum 4. kötet 107. fejezet), hogy minél nagyobb közösség hallja azt (haszid szokás szerint azonban rögtön a születés utáni első Tóra-olvasásnál megtörténik a névadás – A lubavicsi rebbe: Igrot kodes 4. kötet 48. oldal). Ennek a hátterében az áll, hogy egy ember neve akkor válik valósággá, ha közismert és használatban van. Egy elszigetelten élő remetének nincs szüksége névre, mivel

A rabbi válaszol

Minek nevezzetek?

A névválasztás háláchái és szokásai

senki nem szólítja meg. Hiába kap valaki nevet, ha senki nem használja, nem szólítják ezen, akkor az érvényét veszti, jogilag olyan, mintha nem is lenne neve (nistáká hásem – SÁ Even háezer 129. fejezet Bét Smuel 37.).

Az állami anyakönyvezés bevezetése előtt egyféle neve volt a zsidóknak. A polgári anyakönyvezés polgári nevek használatát is megkövetelte, így alakult ki „külső” és „belső” név használata, ahogy Herman Wouk *Kívülből* című regényében találóan elnevezte. Voltak, akik a polgári életben is a héber nevet használták. Mások polgári nevüket használták a mindennapokban, a héber nevüket pedig a zsidók között. A héber név mindkét esetben használatban van, nem „veszti érvényét”.

A problémát az jelenti, hogy ha valaki a zsidók közt is a polgári nevét használja és nem nagyon jár zsinagógába sem, akkor a zsidó név feledésbe merülhet és érvényét veszítheti, ha egy éven keresztül nem használják (Get meszudár 4:9:5). A háláchá szerint amíg legalább három ember azon a néven szólítja, addig „él” a neve (Uo. 12.). Ezért is fontos követni azt a régi szokást, hogy a házasságkötés előtti szombaton felhívják a völegényt a Tórához (Mágén Ábrahám 282. fejezet végén), és ugyanakkor *Mi sebérách* áldást is mondjanak a menyasszonyért. Így, ha eddig nem is volt használatban a zsidó nevük, megerősítik, „újra aktiválják” azt. Ha nem volt héber nevük, és választanak maguknak, akkor azt az esküvő illetve a házasságlevél kiállítása előtt legalább harminc napig használni kell, hogy érvényes névnek számítsen (Széder ktubá köhilehátá 6:15.).

Kettős név

A Bibliában és még a talmudi időkben sem találkozunk olyanul, hogy valakinek két neve van, ez egy később kialakult szokás. Vannak névpárok, amik sokszor együtt járnak, mint a *Benjámín Zév* vagy *Jechezkél Srágá* stb. Van, hogy a héber név mellé annak jiddis változatát is adják, ilyen pl. a *Menáchem Mendel* vagy a *Ciporá Fége* név. Természetesen bármilyen névpárt „szabad” kitalálni, de ha már kettős nevet szeretnénk, akkor érdemes ilyen hagyománnyal rendelkező párosítást választani.

Az a tapasztalatom, hogy ha a későbbiekben csak az egyiket használják, akkor a másik feledésbe merül, ezért nem ajánlatos két nevet adni, hanem érdemes már a névadáskor meghozni ezt a döntést.

Héber eredetű zsidó név

Ha valakinek a polgári neve héber eredetű, akkor érdemes kihasználni a lehetőséget, hogy ugyanaz legyen a zsidó és a polgári név, mivel így állandó használatban lesz, akár jár zsinagógába, akár nem.

Ennél nagyobb probléma, ha eltérő a két név (pl. *Eszter* a polgári és *Szará* a zsidó név, vagy *Áron* a polgári és *Mose* a héber, hisz ebben az esetben a polgári név is héber névnek számít. Érdemes rabbi konzultálni, hogy nem jobb-e összevonni őket, és mindkettőt héber névnek használni hivatalosan.

Végezetül minden olvasót arra kérek, hogy próbálja egy kicsit használni a zsidó nevét, legalább a közösségben, vagy a családban. Ez megerősíti az identitásunkat és a zsidósághoz fűződő kapcsolatunkat.

Üdvözlettel
Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Telefon: +36-1-268-0183

www.zsido.com / info@zsido.com

Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi

Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja el!

Munkatársak: Golubovics Martina,

Dénes Anna, Kovács Kristóf

Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria

ISSN 1416-4604

EMIH

EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG